ETNOGRAFISKA AVDELNINGEN

BERÄTTELSE FÖR ÅR 1937

EKONOMI:

Inkomster:

Till samlingarnas ökande	1.500:—
» » » likvid för försald bok	10:—
» » konservering	500:—
» bokbindning	900:—
» institutionens omkostnader	1.800:—
» extra arbetshjälp	1.600:—
» » » överskridande	0.50
» resekostnader	250:—
» extra skåpanslag	2.000:—
Gåvomedel	6.956:—
» saldo från 1936	2.616:45
Insatt på gåvomedelskontot för försålt bildmaterial	9:—
Summa kronor	18.141:95

Utgifter:

Till samlingarnas ökande	1.497:89
» » » saldo till 1938	12:11
» » konservering	499:59
» » » underskridande	0:41
» bokbindning	900:—
» institutionens omkostnader	1.799:59
» » » underskridande	0:41
» extra arbetshjälp	1.600:50
» resekostnader	250:—
» extra skåpanslag	2.000:—
Gåvomedel	9.081:84
» saldo till 1938	499:61
Summa kronor	18.141:95

Gåvor:

Kontant:

Genom Fil. dr. O. Arrhenius 500:—; Konsul Alb. Billner 3000:—; Grosshandlare Robert Dickson 250:—; Direktör Elof Hansson 200:—; A.-B. Ferd. Lundquist & C:o 100:—; Bankdirektör A. E. S. Noréen 100:—; Direktör H. Nyman 100:—; Köpman Th. Odqvist 631:—; Disponent O. Chr. Olsen 200:—; Generalkonsul G. Sandström 100:—; Direktör G. Werner 775:—; samt Kungl. och Hvitfeldtska Stipendieinrättningen 1000:—; *Summa kontanta gåvor 6.956*:—.

In natura:

För de gåvor av föremål till samlingarna som under 1937 kommit avdelningen tillhanda får jag hänvisa till följande redogörelse. Jag ber då att i anslutning till ovanstående kassarapport och efterföljande berättelse här få uttala mitt vördsamma tack till samtliga givare, vilka genom sina gåvor visat sig vilja stödja och gagna det vid etnografiska museet bedrivna arbetet.

Nyförvärv:

Nord- och Centralamerika.

Genom tvenne samlingar, som vi erhållit från Mr. Oliver La Farge har denne avslutat sitt uppdrag att inköpa textilier och korgarbeten från stammar i sydvästra Nordamerika till avdelningen. Den ena samlingen (37.6. 1—6) omfattar dels en Navajo-vävnad, en s. k. »revival rug» förfärdigad i Black Mountain-distriktet i Navajo-indianernas reservation, dels fem korgar från stammarna White Mountain Apache, San Carlos Apache och Havasupai. Samtliga dessa korgarbeten (37.6. 2—6) förvärvades av Mr. La Farge av en Hopi-indiansk handlande i Arizona. Hopi-indianerna köpa korgar som dessa från andra stammar för att pryda sina hus med. Till tekniken äro dessa korgarbeten dels »coiled» dels »twined».

Den andra och sista samlingen från Mr. La Farge (37.29. 1—4) omfattade endast korgarbeten från Pima och Papago i »coiled» teknik.

Efter redovisning återbetalade Mr. La Farge i början av 1938 kr. 24.48, som återstod av de medel vilka tidigare ställts till hans förfogande för inköp av korgar och textilier. Jag begagnar här tillfället att tacka Mr. La Farge för de inköp han gjort för avdelningen.

Från Mexico föreligger för året en vetenskapligt intressant gåva bestående av en samling frön av »Piule» (*Ipomaea sidaefolia* Choisy), vilka genom amanuens Wassén överlämnats av Dr. P. B. Reko, Tacubaya, D. F. »Piule», som också går under infödingsnamnet »ololiuqui» är en slingerväxt med vackert gröna, hjärtformiga blad. Av fröna bereda indianerna en dryck som lär ha en narkotiserande verkan. Av det material, som tillställdes museet och som Dr. Reko förvärvat i Oaxaca, kunde en del översändas till farmakologen professor C. G. Santesson i Stockholm, som underkastat materialet en vetenskaplig undersökning (se litteraturförteckningen).

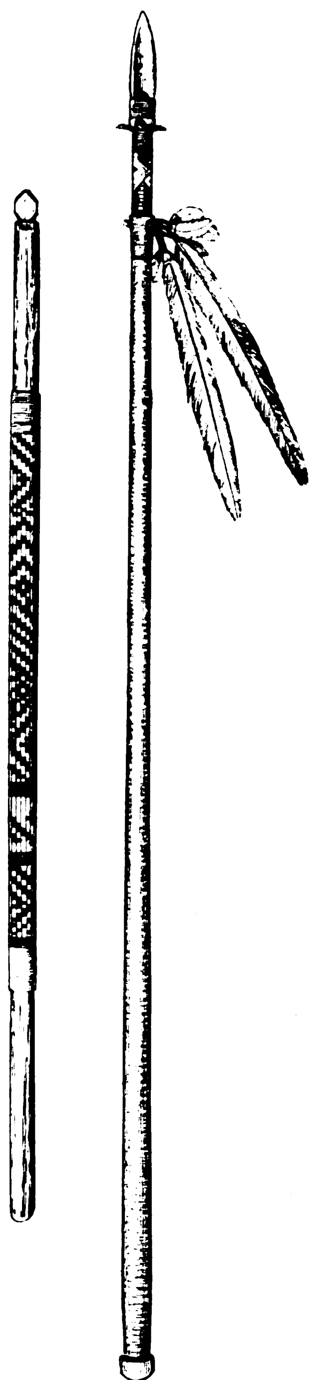

Fig. 1. Krigslans (37.27.19) och käppklubba, ett ceremonivapen för äldre män (37.17.20), båda föremålen från šerénte-indianerna, Brasilien. Den förra är 2:15 den senare 1:10.

Sydamerika.

Det största etnografiska nyförvärvet från Sydamerika under 1937 utgöres av en samling som den för tidigare insamlingsverksamhet för museet välkände tyskbrasilianske forskaren Curt Nimuendajú inköpt under en expedition till šerénte och apinayé, tvenne stammar kulturellt och språkligt tillhörande de s. k. gê i Brasilien. Samlingen från šerénte (37.27. 1—153), vilka nu bebo åtta små byar på båda sidor om Tocantins i staten Goyaz, omfattar vapen för jakt och krigsbruk, korgar, eldfläktar, hängmattor, kärl av olika slag, sländor, kalebasser, musikinstrument, prydnader m. m. (fig. 1—3). Denna samling är av stor betydelse för museet, då stammen förut ej var representerad i samlingarna, och som framgår av det följande är det snart helt uteslutet att kunna samla etnografiskt material hos dem. Föremålen från apinayé (37.27. 154—173), vilka bo ungefär i vinkeln mellan Tocantins och Araguaya före dessa floders sammanflöde, utgöras av de prydnader som bäras under första och senare delen av första fasen av krigarinvigningsfesten och komplettera den stora samling från denna stam, som museet förvärvade genom samme forskare år 1931.

Curt Nimuendajú, insamlaren av dessa föremål besökte 1934 Göteborg för att studera sitt här sammanförda material och litteraturen om Brasiliens indianer i avdelningens specialbibliotek. På grund av vissa ekonomiska förmåner, som jag då kunde utverka åt honom, lovade oss Nimuendajú en etnografisk samling, fastän han på grund av mellankommande hinder ej blivit i tillfälle att förrän 1937 infria sitt löfte.

Nimuendajús samlingar — arkeologiska såväl som etnografiska — ha alltid varit åtföljda av kataloger gjorda med en minutiös noggrannhet och dessutom ofta av ett förträffligt kartmaterial, vilket allt genom mängden av sakliga och korrekta uppgifter varit de vid avdelningen arbetande specialisterna till ovärderlig nytta och säkerligen kommer att så förbliva. Ej heller denna gång har Nimuendajú svikit sin vana att höja samlingens värde genom en vetenskaplig detaljerad katalog. I samband med översändandet av samlingen har Nimuendajú brevledes skildrat tillståndet hos de stamrester, som

han nu gjort samlingen hos, och då det synes mig att det som i de breven säges om de i sjukdom, nöd och materiellt elände levande indianerna är värt att i utdrag även komma till en vidare krets kännedom har jag i denna årsberättelse velat inrymma följande av amanuensen Henry Wassén ur Nimuendajús korrespondens

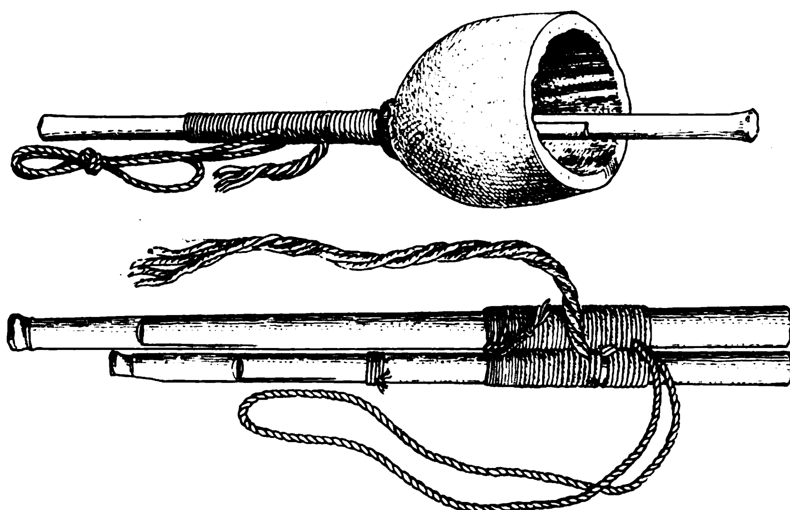

Fig. 2. Överst en klarinett med resonanskalebass (37.27.103) nedtill en dubbelklarinett (37.27.105). Båda från šerénteindianerna, Brasilien. 1:2.

Fig. 3. Korgar flätade av barity-blad (37.27.30 och 31). Båda från šerénteindianerna, Brasilien. 1:4.

och originalkataloger gjorda sammanställning om de två stammarna šerénte och apinayé:

»Nimuendajú besökte första gången šerénte 1930. Stammen räknade då c:a 500 medlemmar. 1937 hade antalet nedgått till 300, alltså en ansenlig minskning på sju år. Förr var stammen relativt ansenlig till sin numerär. Nimuendajú anför efter olika källor en del

siffror, som även belysa den gradvisa minskningen: 1824 räknades 4000 šerénte, 1852 endast 2100. I början på 1900-talet hade antalet nedgått till 1360.

Enligt Nimuendajú tillhöra šerénte ursprungligen šavánte från vilkas språk deras eget endast företer en dialektisk skillnad. Under kolonisationstiden finna vi stammarna som plundrande band. 1824 gjordes ett misslyckat försök att få dem bosatta i Aldea Graciosa. Vid mitten av 1800-talet hade šavánte dragit sig väster om Araguaya och šerénte inställde fientligheterna mot de vita. En mission Thereza Christina (Piabanha) grundades hos dem 1841. Sedan början av vårt århundrande är deras kultur stadd i starkt sönderfall.

Nimuendajú hade väntat sig att trots den numerära nedgången dock kunna göra goda samlingar hos stammen, men han blev helt besviken. 'Tre boplatser som funnits 1930 voro nu borta. Överallt härjade kopporna. Det värsta var dock den avskyvärda halvcivilisation som de överlevande hemfallit åt med ett medvetet avståndstagande från all tradition och gammal sed. Överallt fick jag höra: 'Vi ha nu blivit kristna (= civiliserade)'. Detta sades varken med stolthet eller beklagande, utan ungefär som om de konstaterat, att det regnat och de blivit våta. Smuts, sjukdom, hunger och nöd voro överallt de omedelbara följderna. — Flertalet av dessa indianer ha slutat att så, och de fiska och jaga ej längre, det sista delvis beroende på att viltet faktiskt nästan utrotats. De vagabondera veckotals och tigga i det lilla Piabanha och hos de närboende kristna. De saknas aldrig vid någon av de talrika helgonfesterna hos dessa kristna. De föregiva att söka arbete, men om man föreslår dem något dylikt, komma de med de mest vansinniga lönefordringar. — Idealet att vara lika kloka och raffinerade som de »kristna» ha de sannerligen för länge sedan uppnått.'

Man kan fråga sig huru det överhuvudtaget var möjligt att göra några samlingar hos detta folk efter att ha läst utdraget ur Nimuendajús brev. Förklaringen ligger i att šerénte bo spridda i byar över ett stort område, där Nimuendajú fick pröva sig fram till ett ställe, där det ännu fanns något att göra för en fältforskare. Han besökte först Aldea do Boquerão. 'En grupp i trasor klädda och med alla möjliga sjukdomar behäftade indianer mottogo mig i en till hälften nerfallen hydda, där två smittkoppsjuka lågo. Hövdingen Caetano kom mödosamt vacklande stödd på en käpp, då hans fötter, liksom hela kroppen, voro täckta av koppor. — Då han för att hälsa på brasilianskt vis omfamnade mig, fick jag spår därav på min arm. Här var ingen plats för studier. Jag köpte en slaktoxe åt det hungrande sällskapet och begav mig därifrån.'

Nimuendajú hade sänt en förfrågan, om han fick komma till byn Porteira, där han bott 1930. Svaret blev nekande, ty nästan alla indianerna lågo där i smittkoppor. Från den lilla byn Providencia på västsidan av Tocantins kom ett gynnsammare svar. Hövdingen Brue͂ kom till honom och berättade att epidemien var över i hans by. Nimuendajú följde med hövdingen dit och stannade i Providencia från den 2 april till den 31 maj.

Den nyssnämnde Brue hade Nimuendajú träffat redan 1930. Nu skildrar han honom på följande sätt: 'Brue͂ talar portugisiska och är etsad av civilisationens alla syror. Men i grunden har han dock förblivit indian, övertygad om förträffligheten hos sin ras och dennas gamla kultur. Om han kunde och fann någon villig att hjälpa sig, skulle han, åtminstone inom den krets där han har något att säga till om, låta det gamla bestå. Grunden till denna konservativa inställning ligger i hans djupt religiösa karaktär: fjärrskådare och drömmare, lärjunge till morgonstjärnan med en skuggsjäl som redan två gånger kämpat sig fram till himlen. Jag har honom att tacka för ungefär 80% av vad jag ännu kunde lära där.'

Nimuendajú berättar vidare, att det efter hans ankomst samlades 80 à 90 šerénte i byn. Hälften av denna skara ville uteslutande draga nytta av honom genom att på ett bekvämt sätt få vara med och fylla magarna med de livsmedel som han bestod. Den andra hälften hade samma begär, men som Nimuendajú skriver 'hos dem vaknade åter det forna šerénteblodet, och de blevo åter vänner av de gamla ceremonierna. De kastade av sig sina trasor, målade sig och sprungo på kapp med stockstafett, och t. o. m. kvinnorna togo del häri. Ivrigast bland flickorna voro två, som uppfostrats i dominikanerklostret i Conceição do Araguaya, och varav den ena egentligen skulle ha blivit nunna.'

Att det ej var billigt att hålla denna indianskara samlad under lång tid fick Nimuendajú erfara. Han måste hos de kringboende kolonisterna i den mån det var möjligt köpa slaktdjur

samt ständigt skaffa säckar med mandiokamjöl för den hungriga skaran. Inbegripet förvärvet av föremålen belöpte sig hans kostnader härför till 400 dollars. 'Men', säger Nimuendajú, 'det har dock lyckats mig att i sista minuten någorlunda dokumentera det viktigaste av den gamla kulturen. Visserligen äro en del föremål nyframställda på min begäran men ett förfalskningsförfarande föreligger ej, då jag sedan 1930 väl visste vad de hade och huru föremålen sågo ut, då de ännu voro i bruk.'

I korrespondensen från Nimuendajú ingår även ett flertal detaljerade upplysningar om stammens sociala organisation, uppdelning i ålderklasser o. d. allt av stort värde för vår katalog, enär i samlingen ingå föremål som t. ex. gördlar och prydnader, vilka endast bäras vid alldeles specifika tillfällen.

En inblick i stammens religion få vi genom Nimuendajús skildring av en mycket betydande religiös fest — den stora fastan — vilken šerénte fira om torka hotar att förstöra deras skörd, vilket skulle betyda hungerkatastrof. Vid denna ceremoni eller följd av ceremonier samlas hela stammen i en by och en särskild festplats iordningställes där. Församlingen uppdelas i två grupper, vilka fasta i tur och ordning under tre veckor med dagligt sjungande på festplatsen. Härtill kommer en grupp av åldringar som endast behöva fasta i fem dagar. Under fastan sova indianerna så litet som möjligt. De få morgon och afton helt litet vatten varmed de skölja munnen och dricka något. Födan består endast av kakor gjorda av mandiokamjöl. Under hela tiden tvätta de sig ej och äro till slut alldeles förbrända av solen, magra och smutsiga. De få till sist hallucinationer.

Vid slutet av fastan reses en c:a 10 m. hög mast, som alla försöka omfamna eller åtminstone lägga sin hand på. Tre medicinmän som äro lärjungar till Venus, Mars och Jupiter bjuda kring vatten i kalebasskålar. Till slut klättrar någon i församlingen uppför masten ända till toppen och mottager där uppenbarelser från de döda anförvanternas själar. Från toppen av masten återvänder hans själ till marken förvandlad till en fjäder, ett torrt blad eller ett frö. En av festledarna samlar upp det föremål som representerar själen (t. ex. en fjäder) och lägger det i en kalebasskål täckt av en annan. Därefter visas föremålet för alla. Budskapet från solen, som kommit till den som klättrat upp i masten genom förmedling av en stjärna, tolkas följande dag för folket.

Det tidigare nämnda bruket att springa på kapp med en stor tung stock på axlarna förekommer ej blott hos šerénte utan är brukligt bland gê-folken Hos canellaindianerna är det en fullkomlig sport och hos apinayé är det nästan lika vanligt. Det är hos apinayé liksom hos de andra stammarna blott ett inslag i festerna och ej något specifikt mannaprov som nybyggarna tro. »Stafetterna» i dessa originella tävlingar bestå hos apinayé av c:a 1 m. långa och 1/2 m. tjocka cylinderformade stycken av buritypalmen, något tillhuggna vid ändarna så att man kan fatta om dem. De tillverkas ofta flera kilometer från byn. Löparna samlas vid startplatsen mot eftermiddagen och det gäller nu för de två tävlande klanerna att först nå målet på byplatsen. Löparna som på grund av stockens tyngd i regel ej orka mer än 100 m. entusiasmeras till att göra sitt bästa av en åtföljande skara av byinvånare som följa loppet. Den klan vars representant först kastar från sig stafetten på byplatsen har vunnit. Hos šerénte kunna vid stora fester stundom så stora och tunga stockar komma till användning att det måste vara två män för att orka med dem. För att förhindra överansträngning drickes en dekokt av en buske, genipapinho.

Hos apinayé, vilka Nimuendajú besökte efter šerénte fann han betydligt bättre hygieniska förhållanden. Av denna stam, som 1824 räknade över 4000 medlemmar fördelade på fyra byar voro vid Nimuendajús besök 1931 endast 150 kvar. Nu 1937 var antalet 140 och de bodde fördelade på två byar, och glädjande nog hade smittkopporna denna gång ej så mycket reducerat stammen.»

Curt Nimuendajú har sedan 1935 understötts av Institute of Social Sciences of the University of California, varigenom han kunnat koncentrera sig på studiet av de tre gê-stammarna ramko'kamekra (canella), šerénte och apinayé. Det är ett glädjande faktum att vårt etnografiska museum genom rikhaltiga samlingar från

dessa stammar i tid kunnat försäkra sig om ett material, som det numera på intet vis torde vara möjligt att förvärva.

Övriga etnografiska förvärv från Sydamerika under 1937 äro helt få. I en samling (37.11. 1—28) som skänkts till museet av herr Otto v. Friesen, Junin de los Andes, Terr. Neuquen, Argentina, och övervägande bestående av arkeologiskt funna pilspetsar o. d. ingå även en del etnografiska föremål från araukaner såsom

Fig. 4. Arkeologisk samling koppar- och guldföremål från La Tolita. Esmeraldas, Ecuador (37.30. 1—79). nat. storl.

ett vävt bälte, (37.11.21), sadeltäcke (37.11.24) och en bola med tre tyngder (37.11.26).

Från bolivianska Chaco har missionär John Arnott genom amanuensen Rydén till avdelningen överlämnat åtta föremål (37.4. 1—8) från tapiete och chiriguano vid Rio Parapiti bl. a. visselpipor, amuletter samt slungor.

Från samme missionär kommer en gåva bestående av tvenne masker i gips (37.10. 1—2) av matacoindianer, Argentina. De båda maskerna äro kopior efter originalmaskerna som befinna sig i museet i Buenos Aires.

Bland de etnografiska förvärven återstår så endast att nämna en s. k. *tsantsa* (37.18.1) eller krympt människohuvud förvärvat av konsul Hans Elliot i Popayan, Colombia, och enligt uppgift från Ecuador.

Bland de arkeologiska nyförvärven från Sydamerika märkes särskilt en samling smärre prydnadsföremål och bruksartiklar av koppar och guldlegering från La Tolita, Esmeraldas, Ecuador. Samlingen (37.30. 1—79) är en gåva av ingeniör Paul Bergsøe, Köpenhamn, genom amanuensen Rydén. Huvuddelen av ing. Bergsøes samling, som är mycket betydande, finnes i Köpenhamn. På grundval av det samlade materialet har ing. Bergsøe, som är en metallurgisk expert, i tvenne avhandlingar »The Metallurgy and Technology of Gold and Platinum among the Pre-Columbian Indians», Köpenhamn 1937, och »The Gilding Process and the Metallurgy of Copper and Lead among the pre-Columbian Indians», Köpenhamn

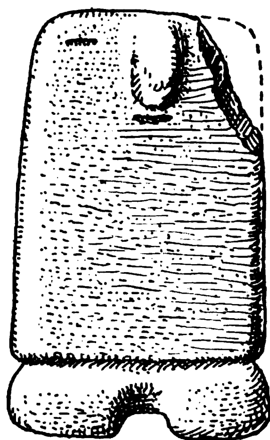

Fig. 5. Arkeologisk stenstatyett (37.22.1) från Sevilla, Colombia. 1:2.

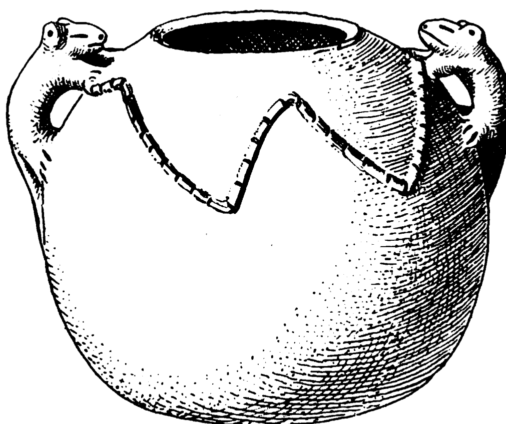

Fig. 6. Arkeologiskt lerkärl med djurornament (37.32.2) från Armenia, Colombia. 1:3.

1938, kunnat påvisa huru högt den förkolumbiska kännedomen om metaller stod i detta kulturområde, och det är givetvis mycket glädjande att även Göteborgs Museum fått del av dessa fynd (fig. 4). För att belysa huru högt den indianska yrkesskickligheten vid behandling av metaller stått i detta område kan nämnas, att de föremål som synas i fig. 4 äro gjorda av en legering av guld, platina, silver och koppar. Trots att denna legering är hård och svårsmält ha indianerna kunnat framställa ytterst små pärlor i filigran, varvid man använt sig av svetsning (ej lödning) för att fästa samman de olika delarna. Bl. a. bevisas härav att dessa indianer kunde smälta platina, vilket man i Europa på grund av platinans höga smältpunkt, 1770° C., först lyckats med betydligt senare.

Tvenne utlandssvenskar, hrr Georg Lindahl och Gunnar Haard i Cali ha genom amanuensen Wassén som gåva överlämnat en del arkeologiska föremål från det västliga kulturområdet i Colombia. Från den förre erhöll sålunda museet en stenfigur (37.22.1) från Sevilla i departementet Valle del Cauca. Figuren — tyvärr något skadad — föreställer en människa och ger prov på en typisk enkel framställningskonst (fig. 5).

Den av herr Gunnar Haard överlämnade gåvan kommer från Armenia i departementet Caldas och omfattar utom en lerskål (37.32.1) det vackra zoomorfa kärlet (37.32.2) som vi se i fig. 6 samt skelettmaterial (37.32.3 a—k).

Slutligen ha ingeniör och fru G. Weman, Göteborg, överlämnat en samling lerkärlsfragment (37.15. 1—8) från departementet La Candelaria, prov. Salta, Argentina.

O c e a n i e n.

Under 1937 har museets samlingar från denna del av världen utökats med några smärre nyförvärv dels från Stilla Havets vitt spridda övärld (37.1.1, 37.16.1 och 37.28.12—44) dels från Australien (37.17. 1—5 och 37.28.10) samt från Nya Guinea (37.7. 1—14) och Tasmanien (37.12. 1—5).

Från Polynesien ingå endast några få föremål. Sålunda överlämnade intendenten ett helt litet hängsmycke av nefrit (37.1.1.), som han erhållit i gåva av Mr. Willi Fels i Dunedin, N. Z. Denne hade själv funnit smycket på stranden omkring 12 miles norr om Dunedin.

Från ön Niue eller den s. k. Savage Island öster om Tongaöarna ingå även några föremål insamlade av hovpredikanten Dr. S. B. Pontén under fregatten Eugenies världsomsegling. De nämnda föremålen äro ett par snören flätade av människohår (37.28. 12—13), en paddelåra (37. 26.19) samt en spjutspets av trä (37.26.21).

Utom dessa saker omfattar den ponténska samlingen ytterligare ett flertal föremål från Söderhavsöarna. Mikronesien är sålunda representerat av ett par hajtandssvärd från Gilbertöarna (37.26. 34—35), ett par sävkjolar (37.28.24—25) från Karolinerna, och från samma ögrupp härstamma sannolikt två halsband (37.28. 14—15), det ena av fina fibersnören, det andra av pärlor gjorda av snäckskal och sköldpadd.

Från Melanesien finns i denna samling även några föremål. Från Nya Mecklenburg härstamma sålunda tre vackra paddelåror (37.28. 16—18) samt en klubba sannolikt från Fidji-öarna (37.28.20).

Slutligen ingår i denna samling en del föremål, om vars proveniens alla uppgifter saknas (37.28. 22—23, 26—33, 36—44). Bland dessa märkas en del pilar (37.28. 26—33) och några pilbågar (37.28. 36—38).

Samlingarna från Melanesien ha dessutom fått en mycket värdefull tillökning i en synnerligen vacker och väl bibehållen krigskanot från Salomonöarna (37.16.1). Denna kanot fördes till England för c:a 60 år sedan och har sedan dess tillhört en privat samling. Avdelningen förvärvade den genom köp från firman Sydney Burney i London.

Kanoten är nära 7 m. lång och byggd av handhuggna bord, sydda samman och sömmarna tätade med ett hartsämne. Stävarna äro höga och försedda med en del sniderier (fig. 7). För övrigt är båten prydd med ornament av pärlemorinläggningar längs relingarna. Även de sinnrikt fastgjorda spanten äro försedda med pärlemorinläggningar.

Från den Melanesien närbelägna ön Nya Guinea har museet även 1937 haft

den stora glädjen att genom sjökapten B. Lilliestiernas förmedling få mottaga såsom gåva av Hon. J. G. Nelsson en intressant samling prydnader från engelska delen av ön (37.7. 1—14). Dessa saker bestå av ett flertal egendomliga näspinnar med uppåtböjda spetsar gjorda av snäckskal och avsedda att bäras vid krigsfester (37.7. 1—8), snäckskalsmynt på snöre (37.7. 9—12) samt ett par armband av snäckskal (37.7. 13—14).

Av lektor Folke Linder, Sigtuna, har avdelningen som gåva fått mottaga

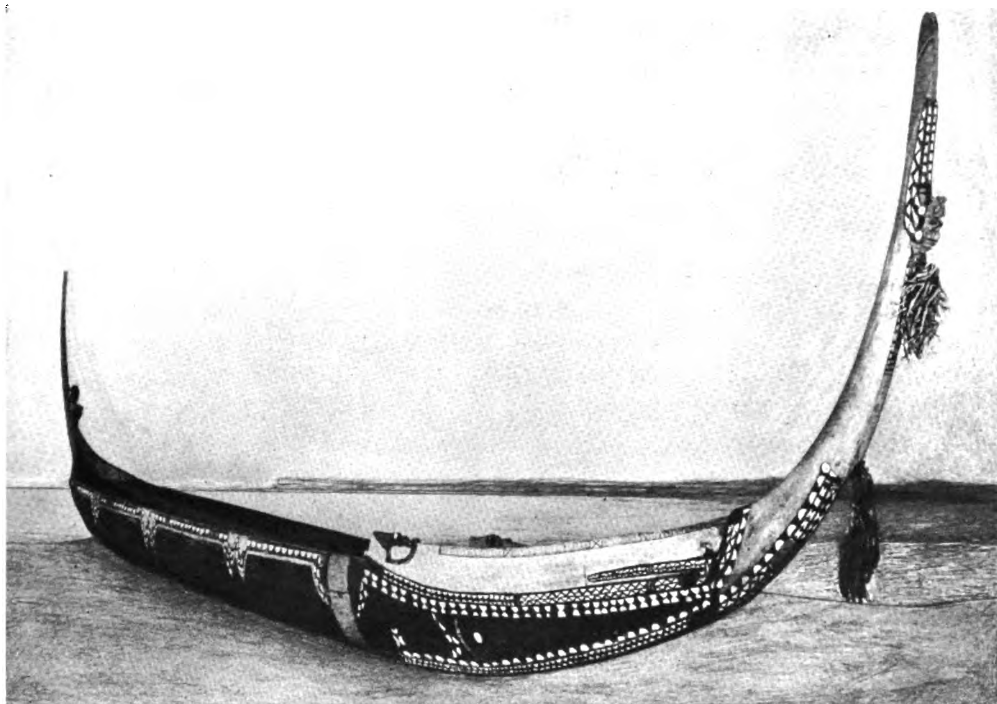

Fig. 7. Krigskanot från Salomonöarna (37.16.1).

några klubbor (37.17. 1—5) från Victoria, Australien, samt några primitiva stenverktyg från Tasmanien (37.12. 1—5). Dessa senare voro mycket välkomna, då avdelningen förut ägde blott några få stenredskap från denna ö.

Indonesien.

Liksom 1936 har museets indonesiska samlingar under 1937 erhållit ett vackert tillskott därigenom att en samling från Celebes, Sumatra, Java och Timor gjord av ingeniör S. Fremer nu överlämnats till etnografiska avdelningen efter att ha varit deponerad på Röhsska museet.

Denna samling utgör ett värdefullt komplement till de etnografiska samlingar, som ing. Fremer vid upprepade tillfällen överlämnat till museet.

Från Lampong i södra Sumatra härstammar ett vackert guldstickat kläde i flera färger och avsett som kläde för brudgum (37.5.10).

Tre mindre battikdukar äro från Java (37.5. 16—18) och från Timor härstamma tre vävda höftskynken (37.5. 21—23). De övriga föremålen huvudsakligen textilier och klädesplagg äro från Saadang-Toradja i sydvästra Central-Celebes. Sålunda ingå några kvinnokoftor (37.5. 1—3) ett par kjolar (37.5. 4—5), tyger av olika kvalité och färg (37.5. 7—9, 13 och 15). No. 37.5.19 är ett gammalt s. k. likkläde vävt i ikatteknik i övervägande röda och blå färger med typisk Rongkongornamentik. Ett annat liknande kläde (37.5.20) är däremot ett modernt arbete.

Slutligen ingår i denna samling några väskor för förvaring av betel och övriga oumbärliga ingredienser för beteltuggningen (37.5.6, 11—12 och 14).

Från *Andamanerna* har museet haft glädjen att även detta år få mottaga en gåva av konsul I. Thomsen i Rangoon, vilken överlämnat en vacker pilbåge (37.2.1) och tre pilar (37.2.2—4).

Asien.

Från denna världsdel har museets samlingar ökats med en del gåvor från Japan, Kina och Korea. Från Japan märkes sålunda ett svärd (37.9.1) överlämnat av ingeniör Otto Gavuzzis sterbhus samt en liten vacker kniv till svärdslida från 1400-talet (37.13.1) skänkt av redaktör Otto Elander.

Från Kina har avdelningen några bambudosor (37.28. 1—3), en benstav (37.28.4) samt några buntar rökelsestickor (37.28. 5—7), allt ingående i den ponténska samlingen. Museet har även erhållit fem gipsavgjutningar av kinesansikten hemförda av missionär David Thornvall och skänkta av herr G. Säby, Göteborg.

Samlingen från Korea är gjord och överlämnad till museet av forskningsresanden Sten Bergman. Denna samling (37.20. 1—60) utgör en värdefull utökning av museets äldre samlingar från detta land. I samlingen ingår allehanda föremål såsom ett flertal äldre skålar, fat och dryckeskärl av porslin (37.20. 23—25), fat och skålar av trä (37.20. 7—15 och 60), redskap av kalebass (37.20. 20—22), skrin av olika slag (37.20. 1—2 och 44), diverse korgar (37.20.48—50, 57—59), allehanda redskap såsom knivar (37.20.37 och 41), sax (37.20.38), strykjärn (37.20.39), tväryxa (37.20.46), sikt (37.20.42), solfjäder (37.20.4), kam (37.20.5), några par skodon (37.20. 51—54), en sorghatt (37.20.56), ett egendomligt underplagg flätat av smala vidjor avsett att hålla kläderna från kroppen under den varma årstiden (37.20.55), några musikinstrument (37.20.3, 16, 17, 43) samt ett egendomligt metspö (37.20.18).

Afrika.

Under 1937 har museets samlingar från Afrika utökats med endast några få föremål. Av Anton Vogels musikaffär har avdelningen sålunda erhållit en afrikansk lyra (37.25.1). En arkeologisk samling stenredskap (37.21. 1—7) från Fezzan har museet erhållit genom amanuens H. Wassén av Nob. Antonio Mordini, Barga, Lucca, Italien.

Från Madagaskar har avdelningen fått mottaga fyra spjut (37.14. 1—4) såsom gåva av handlanden Thure Richman, Göteborg.

P o l a r f o l k.

Eskimåer.

Samlingarna från detta folkslag ha fått blott några få tillskott såsom ett par högskaftade stövlar (37.3.1. a—b) antagligen från Grönland och överlämnade av fru Alma Eriksson, ett par kajakmodeller (37.8. 1—2) samt en umiakmodell (37.8.3) skänkta av direktör Chr. Luckmann.

Fig. 8. Kvinnobåt »umiak» med segel och åror (37.26.1 a—l) från Igdlorssuit, Umanaks distrikt, Nordvästgrönland.

Särskilt glädjande är att museet efter flera års ansträngningar lyckats förvärva en begagnad kvinnobåt, »umiak» (37.26.1. a—l). Det var konstnären Emanuel Petersen som förmedlade detta förvärv, så att Grönlands Styrelse i Köpenhamn anskaffade den ifrågavarande båten för Göteborgs Musei räkning. Umia-

ken är ett välgjort 7 m. långt exemplar, försett med 4 (6) åror och en styråra, mast och råsegel samt grönmålade skinn att lägga på durken. Exemplaret har tillhört fångstmannen Knud Nielsen från Igdlorssuit, Umanaks distrikt, nordvästra Grönland (Fig. 8).

Lappar.

Under år 1937 har den etnografiska avdelningen vidtagit anstalter för att ordna en utställning av de lappska föremål som sedan gammalt funnits förvarade på Göteborgs Museum. Dessa ha under en följd av år legat magasinerade på museets historiska avdelning, men nu överflyttats till den etnografiska för översyn och konservering, innan de kunna utställas. Denna fråga kommer dock först att behandlas mera ingående i nästa årsredogörelse.

I samband med förberedelserna till en lapputställning har avdelningen inköpt ett lappbälte av läder med 16 silverplåtar från herr Karl Åhman, Göteborg. Enligt dennes utsago skulle hans fader ha meddelat honom, att bältet (37.23.1) kommit till Sverige under finska kriget på så sätt att en släkting till honom råkat i fångenskap men lyckats fly och återvända till Sverige genom Finland och Lappland, varvid han medfört bältet antingen från nordligaste Finland eller från Lappland.

Vård av samlingar, utställningar m. m.

Redan i den föregående årsredogörelsen omnämndes att arbetet med inredningen av de tre salarna i översta våningen till vänster om stora trapphallen fortskridit så långt, att samlingarna från eskimåerna, Nordamerikas indianer och större delen av de arkeologiska samlingarna från Sydamerika skulle kunna vara färdigmonterade i början av 1937. På våren var också allt i ordning för att kunna öppnas för allmänheten.

Några andra utställningar av nyförvärv eller äldre samlingar kunde ej äga rum under 1937, emedan synnerligen vittomfattande ombyggnads- och restaureringsarbeten hade igångsatts redan på vintern och som längre fram fortskridit så långt att museet stängdes och allt monteringsarbete måste avbrytas. Till slut måste nästan allt som var utställt nedtagas och magasineras, medan restaureringsarbetet pågick.

Under avvaktan på att detta arbete skulle slutföras byggdes en del nya skåp avsedda för den peruanska keramiken. Konservering och översyn av de etnografiska och arkeologiska samlingarna har såsom vanligt pågått hela tiden. Konserveringen av avdelningens dyrbara samling av arkeologiska textilier från Peru har pågått under längre tid och är i det närmaste avslutad. Detta arbete har under 1937 varit helt anförtrott åt fröken Karin Bredelius, vilken utfört det med samma omsorg och skicklighet som förut. För detta arbete får jag härmed framföra ett varmt tack.

Den förra året omnämnda påbörjade omkatalogiseringen av äldre samlingar har fortgått. Likaledes arbetet med ordnandet av museets bildmaterial m. m. Detta arbete torde dock ej kunna hinna vara avslutat förrän om ett par år.

Biblioteket:

Under 1937 har avdelningens komplettering av löpande serier samt annan för arbetets bedrivande nödvändig litteratur fortsatt så långt penningmedlen tillåtit. Av största betydelse har härvidlag varit att undertecknad genom den av mig utgivna tidskriften Etnologiska Studier låtit överlämna de bytesexemplar som avdelningen behövt för erhållandet av litteratur från andra institutioner. Genom denna serie har bytesförbindelserna ytterligare kunnat kompletteras med för vårt

Fig. 9. Parti av den nyinredda salen med eskimåsamlingarna.

arbete nyttiga serier. Sålunda har under 1937 bytesförbindelserna kunnat utökas med följande institutioner:

American School of Prehistoric Research, Old Lyme, Conn.
Auckland Institute and Museum, Auckland. N. Z.
Baessler-Archiv, Berlin.
Biblioteca Nacional de Quito, Quito.
Bureau of American Ethnology, Smithsonian Institution, Washington, D. C.
Centro de Historia, Pasto.
Cranmore Ethnographical Museum, Chislehurst.
Deutsches Kolonial- und Übersee-Museum, Bremen.
Instituto Arqueológico del Cuzco, Cuzco.
Milwaukee Public Museum, Milwaukee, Wisconsin.

Museum of New Mexico, School of American Research, Santa Fe, New Mexico.
Néprajzi Múzeum, Budapest.
Sociedad de Geografía e Historia de Guatemala, Guatemala.
Staatliches Forschungsinstitut für Völkerkunde, Leipzig.
Staatliches Völkermuseum und Forschungsinstitut für Kulturmorphologie, Frankfurt A. M.
Union Misionera Neo-Testamentaria, Temperley-F. C. S., Buenos Aires.
University of Texas, Department of Anthropology, Austin, Texas.
University of Sidney, Fisher Library (»Oceania»), Sydney, N. S. W.

Under 1937 har avdelningen haft att tillgå ett extra bokbindningsanslag på 900 kr. för påbörjandet av bindningen av den stora mängd oinbunden litteratur, som kom i avdelningens ägo genom köpet av prof. Nordenskiölds bibliotek 1934.

VETENSKAPLIGT OCH ÖVRIGT ARBETE:

Under 1937 har avdelningen i studiesyfte under längre eller kortare tid besökts av bl. a. följande personer:

Dr. och Mrs. Gilbert Archey, Auckland, N. Z.; Antikvarien och Fru T. J. Arne, Stockholm; Dr. Sten Bergman, Rönninge; Hr Gösta Gerring, Stockholm; Mr. William B. Greenlee, Chicago; Prof. Dr. Martin Gusinde, Laxenburg bei Wien; Hr Alfred Hackman, Helsingfors; Dr. Karin Hissink, Frankfurt A. M.; Konsul Knut Lindahl m. fam., Cali; Mr. Philip Ainsworth Means, Pomfret, Conn.; Professorskan Rosa Nisser-Andersson, Djursholm; Pastor Josef Othenius, Bulawayo, S. Rhodesia; M:me A. de Souza Barbosa, Paris; Dr. K. Stephensen, Köpenhamn; Mr. och Mrs. John Wise, New York; Mr. W. G. Zeylstra, Deventer.

Undertecknad har under förra delen av året fortsatt med utarbetandet av den del av Ethnographical Studies in Celebes som omfattar konsten i Central-Celebes. Av flera skäl fick detta arbete anstå under årets senare del, då jag utarbetade såsom del V i ovannämnda serie ett arbete »Megalithic Finds in Central Celebes». Detta arbete hade vid årets slut fortskridit så långt att det kan ligga färdigtryckt i medio av 1938. Liksom föregående år har jag under våren hållit två föreläsningar på Arbetareinstitutet om melanesierna och deras kultur.

Den av intendenten utgivna tidskriften »Etnologiska Studier» (Ethnological Studies) har under 1937 utkommit i två delar (N:r 4 och 5) omfattande 127 resp. 153 sidor. Kostnaderna för detta arbete ha liksom förut huvudsakligen bekostats av utgivaren samt detta år med ett bidrag på 500 kr. ur Kungl. och Hvitfeldtska Stipendieinrättningen. Såsom redan nämnts under rubriken »Biblioteket» har erforderligt antal exemplar för avdelningens bytesförbindelser av utgivaren överlämnats till avdelningen dock utan att han erhållit någon likvid.

Amanuensen Stig Rydén har under det gångna året utarbetat tvenne avhandlingar, den ena behandlande primitiva typer av peruanska aryballos (en sorts lerkrukor) samt den andra om brasilianska ankarformade yxor.

Amanuensen Henry Wassén har under året utarbetat en avhandling om en del djurberättelser från cunaindianerna. Dessutom har han fortsatt slutredigerandet av framlidne baron E. Nordenskiölds manuskript om cunastammen.

Fil. dr. Sven Lovén har även under detta år bedrivit enskilt vetenskapligt arbete vid avdelningen. Likaledes har han såsom föregående år meddelat under-

visning i allmän och jämförande etnografi vid Göteborgs Högskola, varvid hans föreläsningar hållits på Göteborgs Museum, där han haft att tillgå ett eget rum.

Såsom vaktmästare vid avdelningen ha såsom förut tjänstgjort Hrr M. Nilson och R. Carlström. Herr B. Thörnborg har varit tjänstledig under årets förra del för hälsans vårdande och under denna tid har Hr G. Carell tjänstgjort i hans ställe.

Följande avhandlingar och uppsatser behandlande avdelningen tillhörigt material eller utarbetade på denna ha under året utkommit:

Kaudern, Walter: *Anthropological Notes from Celebes.* Etnologiska Studier 4, Göteborg 1937, pp. 84—127.

» » *Two Fish-traps from Celebes.* Etnologiska Studier 5, Göteborg 1937, pp. 99—103.

Rydén Stig: *Primitive Types of the Peruvian Aryballos.* Etnologiska Studier 4, Göteborg 1937, pp. 35—49.

» » *Brazilian Anchor-Axes.* Etnologiska Studier 4, Göteborg 1937, pp. 50—83.

Santesson, C. G.: »*Notiz über Piule, eine mexikanische Rauschdroge.* Etnologiska Studier 4, Göteborg 1937, pp. 1—11.

Wassén, Henry: *Some Cuna Indian Animal Stories, with Original Texts.* Etnologiska Studier 4, Göteborg 1937, pp. 12—34.

» » *Politiskt spel i en liten panamansk indianstat. Efter original-dokument från Cunaindianerna.* Tidskrift för Göteborgs Stads Tjänstemän, Julnummer 1937, Göteborg, pp. 236—241.

Göteborg 1938.

WALTER KAUDERN